KARAR GÜNLERİ Bu haftaki yazımı biraz erkenden (Pazar akşamı) yazıyor olmam, içinden geçtiğimiz haftanın anayasa görüşmelerinde tıkanmanın teyidi olacağını görmeye engel değil. Başbakanın Meclis'ten sorumlu bakanı Cemil Çiçek, bir süredir sürekli tıkanma vurgusu yaptığı Anayasa Uzlaşma Komisyonu için 4 Temmuz'da tıkanmayı hızlandıracak son hamleyi üstleniyordu: Komisyonu kurma iradesi siyasi partilere ait olduğu ve partilerden en az biri Komisyondan çekilmedikçe müzakerelerin sonlanmayacağı uzlaşma protokolüne bağlanmış olduğundan, AKP'nin masadan kalkmış sayılmayacağı bir formül olarak Çiçek'in masayı devirmesine zemin hazırlayacak son bir çıkış (kaçış) aşaması uygulamaya sokuluyordu.

Buna göre, uzlaşılan/ uzlaşılmayan maddeleriyle birlikte nihai metin taslağı dört partiye gönderilecek ve Meclis Başkanı parti genel başkanlarıyla buluşarak sonuç almaya (daha doğrusu sonuç alamadığına dayanarak masayı devirmeye) çalışacaktı. Üç muhalefet partisiyle daha erkenden (9 Temmuz Salı günü) buluşulmasının iki taktik nedeni vardı. Birincisi, iktidar partisi başkanına, daha kesinleştirilmiş ve en üst düzeylerden teyit edilmiş bir tıkanma tablosu sunmak ve ona "artık yapacak bir şey kalmadı" deme fırsatını vermek; ikincisi, tıkanma paniğine düşebilecek bazı muhalefet partilerinden "tıkanmayı aşacak" yeni uzlaşma ödünlerini son dakikada koparabilmek.

Bu ikinci taktik adım, aslında iktidar partisinin başından beri görüşmelere ilişkin stratejik hedeflerinden birinin parçasıydı: Mümkün olduğu kadar ödün koparark bunları işine geldiği zamanda genel çerçevesinden koparark kullanmak ve/veya bunlar sayesinde demagojik söylem haznesini sürekli dolu tutmak. Kuşkusuz daha önemli olan stratejik hedefi ise, girişebileceği toplam veya şimdi artık kısmi bir anayasa değişikliğine siyasi meşruiyet kazandırmaktı. Bu iki hedef arasındaki geçişkenlik açıktır.

Anayasa'da uzlaşmazlık operasyonunun habercisi, 3 Temmuz'da İçtüzük Uzlaşma Komisyonu'nda iplerin AKP talebi üzerine Çiçek eliyle (gene partiler arası protokole aykırı olarak) koparılmasıydı. Altı aydır çalışan ve bizim de yer aldığımız bu Komisyon, 186 maddeden 22'sinde uzlaşmaya varamamıştı; bunlar önemli maddelerdi, ancak iktidarın adım atması halinde uzlaşma olanaksız değildi. Ama iktidar grubu başından itibaren daha demokratik bir içtüzük yapımı için samimi olmadığını, TBMM dünyanın en çok yasa çıkaran parlamentoları arasında olduğu halde tek amacının yasamayı daha da hızlandırıp denetim sürelerini kısıtlamak olduğunu göstermişti. İktidar grubunun bu süreçten beklentisi, Meclis'te yarım kalmış "içtüzük yasa teklifi"nin üzerine ilave ödünler almak fırsatçılığıydı. Şimdi, çoğunlukçu bir dayatmayı yeniden sahneye koymak isteyebilir; ancak Ocak 2012'de olduğundan daha sert tepkileri göze almak kaydıyla…

Anayasaya dönersek, iktidarın tıkanan süreç sonrasına ilişkin devam senaryoları bir tarafa, şimdiye kadar olan bitene kısa bir yorum nasıl getirilebilir? Birincisi, güçler ayrılığının aşındığı hatta tasfiyeye uğradığı bir "gelişmemiş demokraside", yürütmenin elini iyice güçlendirecek ve yürütmeyi daha keyfi uygulamalara yöneltebilecek bir "kısa anayasa" yapımının olanağının olmadığı; ikincisi, iktidarın saldırı hedefleri içinde bulunan Sayıştay-Danıştay gibi yargı-denetim alanlarında, yasamanın "bütçe hakkı"nda ve kesin hesapların denetiminde, yürütmeyi sınırlandırıcı anayasal hükümlerin varlığının, bir demokrasinin asgari koşulu olduğu; üçüncüsü, doğal kaynakları, ormanları ve doğayı, tüketiciyi, esnafı ve kooperatifçiliği koruyan düzenlemelerin "kısa anayasa" dogması uğruna kolayca atılabilecek safralar olmadığı daha iyi anlaşılmıştır.

Dördüncüsü, AKP-BDP yakınlaşmalarına rağmen, siyasetin doğası gereği, üç muhalefet partisinin ortak olduğu noktaların daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Buna rağmen, AKP ile BDP'nin özel gündemlerinin kesiştiği noktalarda bir kısmi anayasa baskısı sürmektedir. Ancak, iç ve dış siyasi gelişmelerin etkisiyle zayıflamış bir AKP'nin şimdi bir AKP-BDP anayasasına açıkça girişme olasılığı eskisinden daha zayıftır.

Uğur Hüküm'ün ardından

Değerli gazeteci, dürüst kişiliği ile sosyalist kimliğini çelişkisiz bir biçimde bağdaştırmış bir gönül ve eylem adamı, sevgili arkadaşım Uğur Hüküm'ü zamansız yitirmenin derin üzüntüsünü ailesi ve dostlarıyla paylaşıyorum.